

OSIYO TARAQQIYOT BANKINING O'ZBEKISTON RIVOJLANISHI UCHUN AJRATGAN KREDIT LINIYALARI VA GRANTLARI

Mamarasulova Iroda Zafarjon qizi

imamarasulova5@gmail.com

+998993005775

Annotatsiya

Osiyo taraqqiyot banki, mamlakatlar o'rtasidagi ishtirokda milliy valyutalar va investitsiyalar almashish, yirik infrastruktura loyihalari uchun moliyaviy yordam ko'rsatish, va mintaqadagi ta'lim, sog'liqni saqlash, energiya, transport, kommunikatsiya va boshqa sohalarda iqtisodiy rivojlanishni kuchaytirishda o'z ahamiyatli vazifalarini amalga oshiradi. Bundan tashqari, energetika sohasini isloh qilish dasturi chiqindilarni va qazib olinadigan yoqilg'idan foydalanishni kamaytirish bo'yicha aniq siyosatni o'z ichiga oladi. Bu boradagi say-harakatlar mamlakatimiz uchun dolzarb mavzu bo'lib, maqola Osiyo taraqqiyot banki tomonidan ajratilayotgan kredit liniyalarini o'rganishga bag'ishlangan.

Kalit so'zlar: davlat sektori, kreditlar, transport, qishloq xo'jaligi, shaharsozlik, yashil renovatsiya.

Кредитные линии и гранты, выделенные Азиатским банком развития для развития Узбекистана

Мамарасулова Ироды Зафаржон кизи

imamarasulova5@gmail.com

+998993005775

Абстракт

Азиатский банк развития участвует в обмене национальных валют и инвестиций между странами, оказывает финансовую поддержку крупным инфраструктурным проектам, а также усиливает экономическое развитие региона в сфере образования, здравоохранения, энергетики, транспорта, связи и других сферах, выполняет важные задачи. Кроме того, программа реформирования энергетического сектора включает четкую политику по сокращению выбросов и использования ископаемого топлива. Усилия в этом направлении являются актуальной темой для нашей страны, и статья посвящена изучению кредитных линий, выделяемых Азиатским банком развития.

Ключевые слова: госсектор, кредиты, транспорт, сельское хозяйство, градостроительство, зеленая реновация.

Credit lines and grants allocated by the Asian Development Bank for the development of Uzbekistan

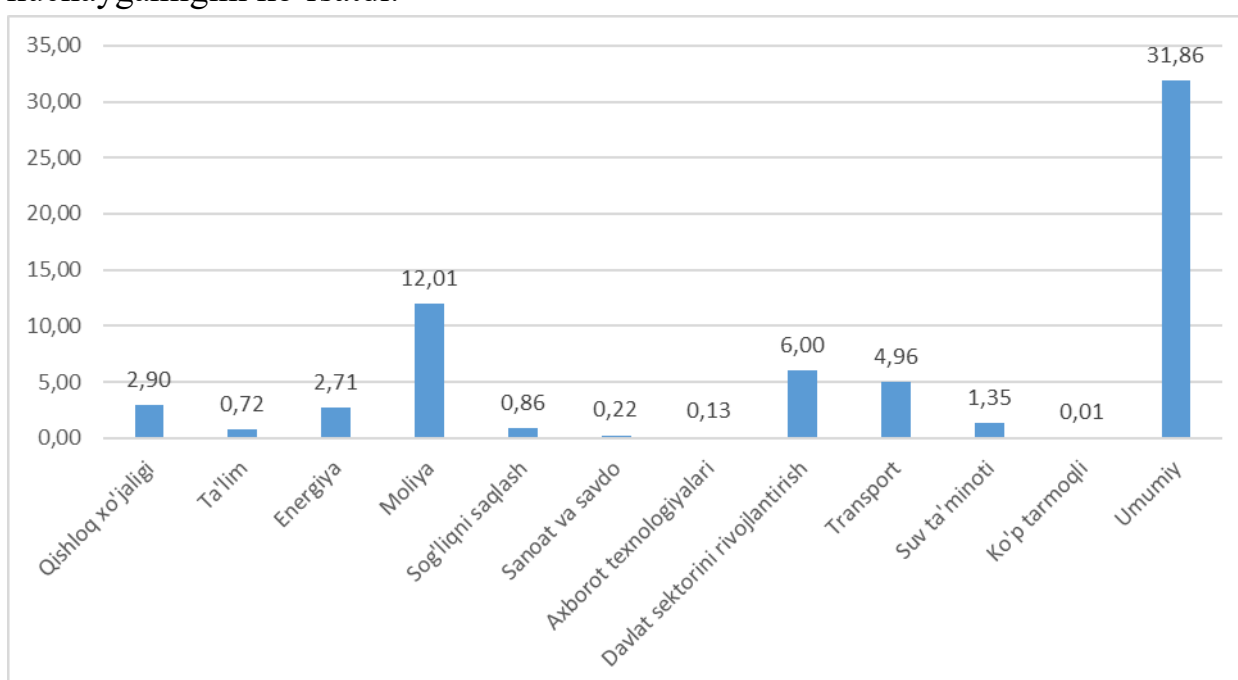
Mamarasulova Iroda Zafarjan qizi
imamarasulova5@gmail.com
+998993005775

Abstract

The Asian Development Bank is involved in the exchange of national currencies and investments between countries, providing financial support for large infrastructure projects, and strengthening economic development in the region in education, health, energy, transport, communication and other areas. In addition, the energy sector reform program includes clear policies to reduce emissions and fossil fuel use. Efforts in this regard are an urgent topic for our country, and the article is devoted to the study of credit lines allocated by the Asian Development Bank.

Keywords: public sector, loans, transport, agriculture, urban development, green renovation.

Osiyo taraqqiyot bankining mamlakatlarni qo'llab-quvvatlashi taxminan 1984-yilda boshlangan. U rivojlanish bosqichiga mos keladigan individual ehtiyojlarini qondirishga mo'ljallangan va bankning cheklangan resurslarini aks ettiruvchi strategik mulohazalar va iqtisodiy rivojlanishga ko'maklashishda eng muhim deb topilgan maqsadlarni hisobga olgan. 1984-yildan 1990-yillarning boshigacha mamlakatlarning rivojlanish rejalari xususiy sektor orqali sanoatni rivojlantirishga e'tiborning kuchayganligini ko'rsatdi.

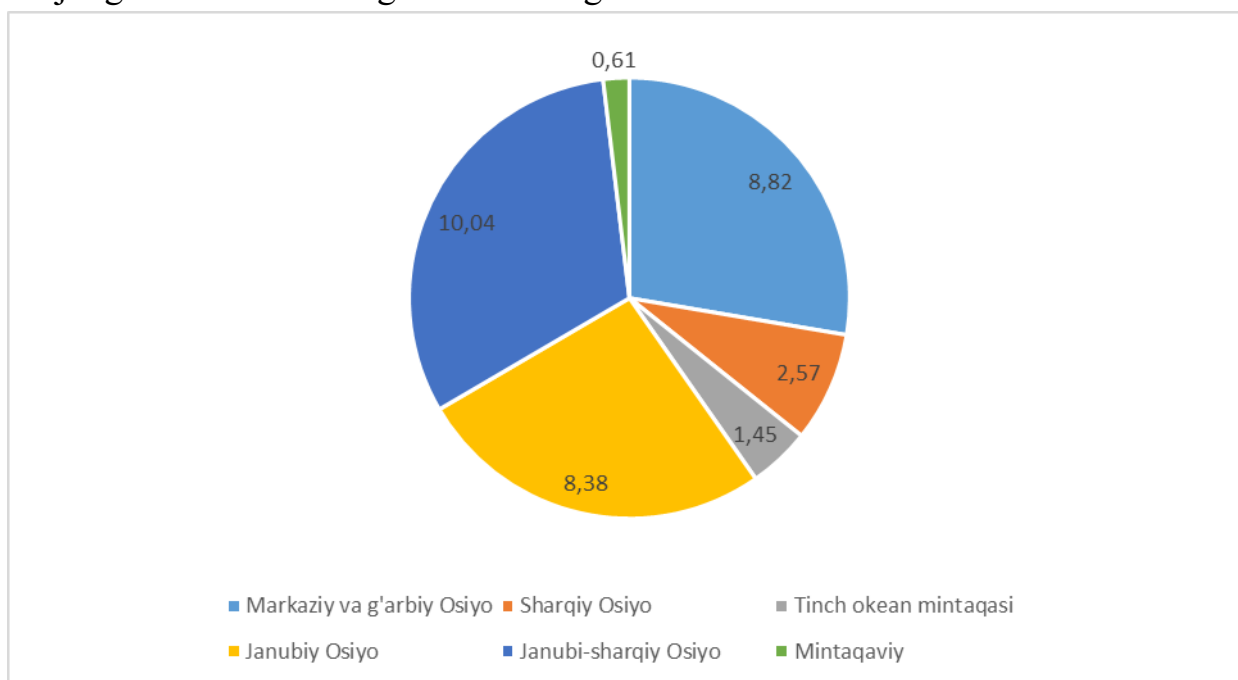

1-rasm. 2022-yilda Osiyo taraqqiyot banki tomonidan amalga oshirilgan yordamlar sektorlar bo'yicha¹ (mlrd.\$)

Osiyo taraqqiyot banki krediti va texnik ko'magida moliya va davlat sektorini ulushi yuqori hisoblanadi. Bu jarayonda dasturni loyihalashning murakkabligi va ko'lami faoliyat yurituvchi sub'ektlar faoliyatini yaxshilash va institutsional salohiyatni mustahkamlashga ko'proq e'tibor qaratilishi bilan ortadi. Undan keying darajada transport va qishloq xo'jaligini rivojlantirish va suv ta'minotini yaxshilash turadi.

Osiyo taraqqiyot banki mamlakatlar iqtisodiyotida juda sezilarli o'rin egallamaydigandek tuyilishi mumkin, lekin rivojlanishi oqsayotgan va bazi sektorlari yuqori texnologiyaga asoslanmagan davlatlar uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Birgina qishloq xo'jaligini oladigan bo'lsak, Osiyo taraqqiyot banki nafaqat moliyaviy balki, texnik yoki tajriba almashinishda yordamlar ko'rsatadi. Buni natijasida qishloq xo'jaligi mahsulotlarining mahsuldorligi hamda ish unumi oshadi.

2-rasm. 2022-yilda Osiyo taraqqiyot banki tomonidan amalga oshirilgan yordamlar mintaqalar bo'yicha² (mlrd. \$)

Diagramma ko'rsatib turganidek, 2022-yilda Osiyo taraqqiyot banki eng ko'p Markaziy Osiyo mintaqasiga yordam ko'rsatgan. Bu hudud nisbatan kamroq rivojlanayotgan hudud hisoblanadi. Eng kam mablag' tinch okean mintaqasiga ajratilgan. Janubi-sharqiy Osiyoda eng Osiyoning eng rivojlangan mamlakatlari

¹ Muallif tomonidan tayyorlandi

² Muallif tomonidan tayyorlandi

joylashgan. Bular, Janubiy Koreya, Yaponiya kabilardir. Birgina Xitoyning o'zi bugungi kunda butun dunyo ishlab chiqarish sanoatini boshqarmoqda. Mamlakatlar Xitoydan tayyor mahsulot olishmoqda. Bugungi Xitoy dunyo sanoat hubi bo'lib xizmat qilmoqda.

Osiyo taraqqiyot banki O'zbekistonda 1995-yildan beri faoliyat yuritib kelmoqda va asosiy rivojlanishda hamkori hisoblanadi³. O'zbekistonning ushbu bankdagi kvotasi 310,5 mln. AQSH dollarini tashkil etadi. Hozirgi paytda O'zbekistonda Osiyo taraqqiyot banki ishtirokidagi umumiy miqdori 625,5 mln. AQSH dollariga teng bo'lgan 13 ta loyiha amalga oshirilmoqda.

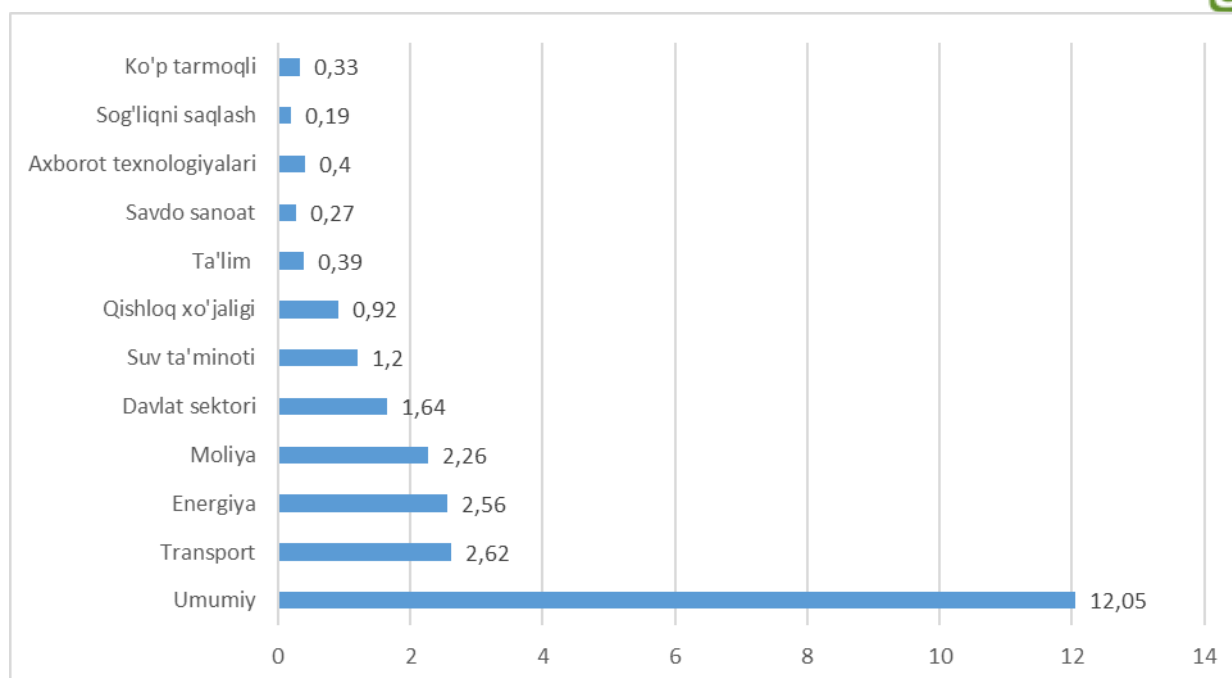
Osiyo taraqqiyot bankining O'zbekiston bilan hamkorligi mamlakatning inklyuziv, barqaror va ochiq bozorga asoslangan iqtisodiyotga o'tishiga yordam beruvchi islohotlarni qo'llab-quvvatlab kelmoqda.

Osiyo taraqqiyot bankining yordam ko'rsatish yo'nalishlari O'zbekistonning milliy rivojlanish strategiyasi va uning ustuvor yo'nalishlari bilan chambarchas bog'liq hisoblanadi⁴. Masalan:

- davlat boshqaruvini isloh qilish;
- iqtisodiy rivojlanish, jumladan, tarkibiy islohotlar, xususiy mulkchilik va tadbirkorlikni mustahkamlash, transport va savdo aloqalarini yaxshilash;
- ijtimoiy rivojlanish.

³ <https://review.uz/uz/post/osiyo-taraqqiyot-bankining-ozbekistondagi-vakolatxonasi-ozbekistonda-pandemiyaning-engib-otish-uchun-hamkorlikni-chuqurlashtirish>

⁴ <https://www.adb.org/where-we-work/uzbekistan>

3 -rasm. 2023-yil aprel holatiga ko'ra Osiyo taraqqiyot banki tomonidan

O'zbekistonga amalga oshirilgan yordamlar sektorlar bo'yicha⁵ (mlrd.\$)

O'zbekistonning ikkinchi darajali shaharlarida yashovchi aholining hayot sifatini yaxshilash uchun Osiyo taraqqiyot banki "Integratsiyalashgan shaharsozlik" loyihasi doirasida 59 million dollarlik kredit va 500 ming dollarlik grantni ma'qulladi. U COVID-19 pandemiyasi va iqlim o'zgarishi ta'siri tufayli o'sish sur'ati ortda qolgan Jizzax, Xovost, Xiva va Yangiyer shaharlarida kommunal infratuzilma va xizmatlarga strategik investitsiyalarni qo'llab-quvvatlaydi.

Osiyo taraqqiyot banki yashil renovatsiya kreditlarini kengaytirishga yordam beradigan 150 million dollarlik kreditni tasdiqladi. Bu mamlakatdagi tijorat kreditorlari uchun mavjud bo'lgan mablag'ni ko'paytiradi, shunda ular arzon uy kreditlari berishni davom ettiradilar. O'zbekistonda qarz oluvchilar isitish va sovutish tizimlarini ta'mirlash yoki o'rnatish, quyosh panellarini o'rnatish yoki uylarida suv izolyatsiyasini yaxshilash va shu orqali energiya samaradorligini oshirish uchun yashil renovatsiya kreditlaridan foydalanishlari mumkin.

1-jadval.

2018-yil 1-yanvardan – 2022-yil 31-dekabrgacha O'zbekiston bilan birgalikda moliyalashtirilgan loyihalar⁶

⁵ Muallif tomonidan tayyorlandi

⁶ <https://www.adb.org/where-we-work/uzbekistan/overview>

Loyiha	Loyiha soni	Loyiha summasi (mln.\$)
Suveren	19	1 757,16
Kreditlar	6	1 742,91
Grantlar	1	0,30
Texnik yordam	12	13,95
Suveren bo'lmagan	4	665,85

2023-yilda oziq-ovqat va suv xavfsizligini yaxshilashga yordam berish uchun Osiyo taraqqiyot banki 150 million dollarlik kredit va 3 million dollarlik grantni ma'qulladi, bu esa O'zbekistonda suv resurslarini boshqarish bo'yicha iqlimga mos yechimlarni taqdim etadi. Ushbu ko'mak Amudaryo va Zarafshon daryosi havzasining tanlangan hududlarida tanlangan kichik loyihalarda irrigatsiya va drenajni modernizatsiya qiladi.

Osiyo taraqqiyot banki shuningdek, O'zbekistonni qo'llab-quvvatlashda transport, energetika aloqalari va savdoga ustuvor ahamiyat berishda davom etmoqda mamlakatdagi mintaqaviy aloqalar uchun muhim bo'lgan milliy yo'llarni rekonstruksiya qilish va modernizatsiya qilish uchun 273,85 million dollar miqdorida kredit ajratdi. Loyiha Afg'oniston, Qozog'iston, Rossiya Federatsiyasi, Tojikiston, Turkmaniston va O'zbekistonni bog'lovchi Markaziy Osiyo mintaqaviy iqtisodiy hamkorlik (CAREC) 2-koridorining bir qismi bo'lgan A380 avtomagistrali bilan aloqani yangilaydi. Shuningdek, kam ta'minlangan beton qoplamali yo'llarni kengaytiradi va ularning holatini yaxshilaydi, sayohat vaqtini va transport vositalarini ishlatish xarajatlarini sezilarli darajada kamaytiradi. Loyiha, shuningdek, yo'nalishlar va kesishmalarni yangilaydi, avtobus bekatlari va piyodalar uchun qulay sharoitlarni ta'minlaydi, aniqroq belgilar va boshqa xavfsizlik funksiyalarini qo'shadi.

Bundan tashqari, Osiyo taraqqiyot banki loyiha hududida turizm sohasini rivojlantirishni qo'llab-quvvatlashi aytilmoqda. Xususan, bu borada elektron chiptalar tizimini ishlab chiqish, turizm menejmentiga ayollarni jalb qilish va o'qitish, shuningdek, ayollar, bolalar, qariyalar va nogironligi bor yo'lovchilar uchun kirish va xavfsizlik funksiyalari mavjud poyezd stansiyalari atrofida shaharsozlikni rivojlantirish ko'zda tutilgan.

Prognozlarga ko'ra, "Buxoro-Xiva" liniyasining elektrlashtirilishi yillik yo'lovchi

tashish hajmini 2026-yilga kelib uch yarim barobardan ziyodga — 1 million yo‘lovchidan ko‘proqqa oshiradi. Yillik yuk tashish hajmi esa 2026-yilda jami 11,8 million tonnaga yetishi kutilmoqda.

Ma’lumot o‘rnida aytish joizki, Moliya vazirligi hisobotiga ko‘ra, O‘zbekistonning xalqaro moliya institutlaridan jalb qilingan davlat tashqi qarzi qoldig‘ining asosiy qismi Osiyo taraqqiyot banki hissasiga to‘g‘ri kelib, 1-oktabr holatiga 5,1 mlrd dollarni tashkil etgan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. <https://www.adb.org/who-we-are>
2. <https://nsp.gov.uz/outinst?id=15>
3. <https://review.uz/uz/post/osiyo-taraqqiyot-bankining-ozbekistondagi-vakolatxonasi-ozbekistonda-pandemiyani-engib-otish-uchun-hamkorlikni>
4. <https://www.adb.org/where-we-work/uzbekistan>
5. <https://www.adb.org/where-we-work/uzbekistan/overview>